

Ukininkas

Prekė su prisijuntimu:

Prusose 75 k.

Lietuvoje-Maskotijoje 2 r. 50 k.

Anglijoj' 3 šil. — Amerikoj' 75 c.

Tautiškas žmonių laikraštis.

Išaina kas mėnesis vieną kartą.

Adresas

Frl. M. Saunus, Rokaiten,
per Neukirch, Ostpreusscn.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Turiny. 1. džiaugiasi iš karės? *Pilkis.* 2. Dvidešimt metelių (eilės) *Liepuks.* 3. Kaip Prancusai už laisvę kariavo. (Toliaus bus.). 4. Tikri valdžios tarnai. *Kapsiukas.* **Iš Lietuvos.** Valdžia platina lenkystę Lietuvoje. — Sunadvokaciai. — Stoka daktaru lietuvių. — Maskoliu kryžių sulaužė. — Krautivė — Vaitas apgantas. — Nubausti. — Krata. — Vertimas į pravoslaviją. — Kasgalėtų įkirst carui. — Persekiojimas „abecėlos mokyklų“ — Lenkystės apaštalai Vilninje. — **Iš svetimų šalių.** *Sp-as* Atsakymai.

Kas džiaugiasi iš karės?

Karė su kynais! . . . Kas negirdėjo apie ją? — Ne vieno tėvo, brolio ir sesers širdis kraujuose pludo, akys aptemę nuo ašarų, kad jų sunų arba brolių išvarė į karę, toli-toli, už girių, kalnų, už vandenų. Gal jau ji užmušė ten, o gal pusgyvis guli kur visų pamestas, apleistas, gal varnai iškapojo jam akis, o gaujos vilkų drasko kuną? Gal pakliuvo į nelaisvę, į priešų nagus? gal ji visaip dabar kankina, gal badu marina? . . . Pasibaigs karė — tėvai lauks sugrįžtant namon savo brangaus sunelio, lauks, bet nesulauks: karė prarijo jo gyvastį! — kiti sulauks, bet . . . nepažįs jo! Išleido sveiką, tvirtą, kaip aržuolą — pareis išdžiuvęs, išblyškęs, tik šešėlis ano . . . Ar gali džiaugtis toki žmonės iš karės? — Ne, nesidžiaugs jie iš jos, nesidžiaugs iš to bereikalo pralieto kraujo! Jie tik keiks ir grąsis kumščia tiems, kurie užsimanė paragauti kraujo ir ašarų nekalną, nieko nesuprantančių žmonių!

Karė! . . . kiek ji žmonių praryja ir kiek sunkiai uždirbtą skatiko! — Dėl karės reikalingi tukstančių tukstančiai kareivių, o jų reikia tuos tukstančius maityti, aprėdyti, reikia dėl jų šaudyklių, parako, armotų, reikia arklių . . . O keno pinigai čia eina? — Tai tavo, varguoli bedali! . . . Prasidėjo karė su kynais. Jus tamsūs žmonelės nė žinote nežinojot, ar yra koki kynai, o ir ten jų prakaitas eina, ir ten jų nešat paskutinį skatiką. Gal jus nė nežinot, kad jau tukstančius sudėjot dėl tos karės? Teisybė, iš kur jums žinoti? Gudų valdžia gudri! Jei ji tiesiog pasakytų jums: duokit tiek ir tiek ant karės, tai gal ne vienas pasišiauštų, sakytų: kas man galvoj jus karė! Už tai ji teip

padaro, kad jus nė nejuntat, kaip išmokat daugybę pinigų ant parako ir kulų. Kad ir šimet — jus dejuojat, kad viskas pabrango: pabrango silkės, cukrius, gazas, pabrango degtinė, tabakas . . . O delko? Dėlto, kad gudų valdžia padidino ant šitų reikalingiausių jums daiktų akcizę, dėlto, kad dėl karės reikia daugybės pinigų, dėlto, kad galėtų užmušti ir iššaudyti daugiau nekalčių žmonių! — Na ar galit jus ukininkai ir darbininkai džiaugtis iš karės, kuri nieko jums gero neatneša, o tiek vargo!?

Karė! . . . Tai kas-gi džiaugiasi iš jos? — Tie, kurie papratę čiulpti mus kraują ir prakaitą; tai dielės mus: karaliai, generolai, ponai-piniguočiai . . . Jie ramiai sau sėdi puikiuose palociuose, geria vyną už sveikatą savo kariuomenės, geria ir už tuos, kurie jau galvas dėl jų paguldė; jie nepralieja nė lašo kraujo; negirdi nė kulų svilpimo, nė vaitojimo ir verkimo mirstančių žmonių; jie, šitie dykaduoniai, nė sėja, nė akėja, o pilnus kišenių prisikrauja!

Karalius igis didelę, didelę garbę; ponai-piniguočiai sugrobs į savo rankas kynų turtus ir visokių pabrių ten išitaisys; dideli pirkliai turės kur išvežti savo tavorus; generolai gaus Kynuose didelius plotus žemės, kaip pas mus gavo gudai . . . O mes? — mums jau padidino mokesčius ir akcizę, paskui už tuos vyrus, ką galvas paguldė per karę, da padidys — va ir visas užmokestis! Juo mes daugiau dejuosim ir vargsim, juo kiti daugiau linksminsis, nežinos kur mėtų kruvinai mus uždirbtą skatiką.

O, kur gi dingio ta šventa teisybė ant šios žemės!?

Pilkis.

Dvidešimts metelių.

Užstoję saulelę,
Užgulę žemelę,
Iš vargdienio turi
Mėsą ir duonele.
Ant svieto gyventi
Tamsiam žmogui bėda:
Tie pats žmonės vargšą
Neturtėlių ėda
Žiurint ant saulelės,
Žiurint ant žemelės,
Raminas širdelė,
Juokiasi akelės ...
Pažiuri ant svieto —
Baisios neteisybės,
Didei slėgia širdį
Akmenys sunkybės
Tada bus atmaina,
Kad pabaigsim vainą,
Bus širdžiai ramybė
Ir galva spakaina,
Kada mes sumysim,
„Mamono“ galybę,
Kada pamatysim
Ant svieto teisybę,
Kada išvaikysim
Iš galvos svajonę,
Tai duoti galėsime
Darbams dėkavonę

Dvidešimts metelių,
Kaip matau saulelę ...
Parpuolęs ant kelių,
Bučiuoju žemelę:
— Oi, šviesi saulelę,
Su savo spinduliais
Ramini širdelę
Suspausta sopuliais;
Oi, juoda žemele,
Tu ramini kuną,
Už baltą duonele
Tegul ačiu buna,
Da ačiu ištarsiu
Visai prigimtybei,
Iksiol nematytai
Esybės galybei,
Ką pasaulė rėdo,
Kuri viską varo,
Ko tik žmogui reikia —
Vis dėl jo padaro
Saulė ir žemelė
* *
Žmonių „geradėjai“,
Šio svieto „galinčiai“ —
Žmogui niekadėjai:
Sunkiai žmogų slėgia,
Iš jo čiulbia kraują,
Kas dieną išranda
Smaugti budą naują.
Liepuks.

Kaip Prancūzai už laisvę kariavo.

Prakalba.

Kalbėsime čion apie Prancūzų revoliuciją, prasidėjusią 1789 metuose, — tai-gi jau suviršum 100 metų atgal. Ne vienas gali pamislinti, juog mažai-kas akyvo mums gali būti teip seniai atsitikusiuose prancūzų sumišimuose. Bet tas, kuris arčiau prisiziūrės prancūzų revoliucijai 1789 metų, tas pamatys ir supras jos neišpasakytą svarbą. Drąsus prancūzų sukilimas prieš kankintojus ir apskelbimas laisvės ir lygybės padarė didelį triukšmą visame sviete, daugybė, jeigu ne visos Europos tautos, išgirdusios išėjusį iš Paryžiaus*) laisvės šauksmą, apsidairė aplinkui ir pamatė bedugnę savo vergystės; pamatė ir subruzdavo sau laisvės jėskoti, sekdamos prancūzų paveikslą. Karaliai visų Europos viešpatysčių aiškiai pajuto, kaip skaudų smugį padarė jiems prancūzų sukilimas. Nuo to laiko jie negali būti tikri, kaip ilgai karunos stovės ant jų galvos ir kaip ilgai jie naudosis neapru-bežinota valdžia, nes pamatė visur laisvės

spindulius, besiplatinančius terpu jų paval-dinių. Dėl'o tai jie teip sušuko gelbėti prancūzų karalių ir su ginklu rankose sunaikinti revoliuciją. Bet prancūzų revo-liucija vienu smugiu sunaikino netik karalių galybę; beto jinau sugriovė ir ant visados susilpnino galybę tamsunų ir dykaduonių, kurie pertai ir šiandien da kaip įmanydami leidžia bjauriausias paskalas ant revoliucijos ir ant vyrų, kurie laike tos revoliucijos su pagirtinu pasišventimu gynė ir kariavo už savo ir kitų laisvę.

Parašiau šitą knygutę, kaip išmaniau, idant parodyti, kas gero ir pikto atsitiko tame neišpasakytai svarbiame ir akyvame laike kovos žmonių, geidžiančių laisvės, su jų kankintojais, geidžiančiais dėlei savo naudos laikyti juos senoviškoje vergystėje ir prispaudime. Perskaitęs šitą knygutę skaitytojas apturės didelę naudą: jis netik pažis labai svarbų laiką, auksinėmis lita-romis užrašytą istorijoje žmogaus žen-giančio pirmyn, bet sukęs da-gi skaitytojuje geismą laisvės ir paragis pasirupint numesti slėgiančius mus vergystės pančius.

I. Senoji Prancūzija.

Pirma, negu kalbėti apie revoliuciją, turime pasakyti kelis žodžius apie Pran-cūzijos stovį prieš revoliuciją, tai bus aišku, dėlko pasidarė ta revoliucija ir dėlko jiėjo tokiu, o ne kitokiu keliu.

Pamatas, ant kurio rėmėsi visas vieš-patystės rumas prieš revoliuciją buvo tai, abelnai imant, tauta, kurią laike revoliu-cijos paprastai vadino *trečiąja luoma*. Prie šitos luomos tuomet priskaitė: mieščionis, ukininkus, baudžiauninkus ir darbininkus, žodžiu visus, kurie nešė ant savo pečių visokias viešpatystės ir draugijos sunke-nybes. Augščiaus šitos luomos stovėjo dvi galingos viešpataujančios luomos: dvasi-škija ir bajorija. Augščiaus jų visų stovėjo karalius su savo dvariniais.

Tautos diduomenė tamsi ir akla per ištisus amžius noriai nešė ant savo pečių visokias sunkenybes ant naudos karaliaus ir annodvieju viešpataujančių luomų. Augštesnės luomos manė, juog kitaip ir negaly būti, juog tokia draugijos tvarka, kurioje vieni turi vargti ir dirbti ant kitų naudos, tai Dievo apveizdos leidimas, per-tai teip pasilikę ant amžių ir kaskart vis labjau spaudė tautos diduomenę, kuri metas po metui brido vis į didesnius vargus ir tolyn-labyn buvo slėgiama. Bet štai 18. šimtmeetyje į tas žemumas, kur nuo amžių viešpatavo vargas ir tamsumas, pradėjo daeiti šviesos spinduliai, pradėjo

*) Paryžius Prancūzijos sostopilis.

platintis viltis geresnės ateities. Mokslo vyrai savo raštais išrodė visą baisumą jų padėjimo ir išaiškino, kokis jis gali ir turi būti. Raštai išsiplatino terpu prispaustų gyventojų, ir visi su nekantrumu laukė anų, geresniųjų laikų. Reikėjo tik pajudinti idant sugriūtų visas ant prispaudimo paremtas viešpatystės rumas. Pajudinimas atėjo ir viskas umu laiku persimainė; kas buvo apačioje išsiveržė į viršų, kas buvo viršuje ir gyveno iš neteisybės nuskendo, tarytum nugrimzdė į revoliucijos bedugnę. Visi neteisingi surėdymai sugriuvo ir pražuvo revoliucijos ramuose, o iš abelno sumišimo, po daugybės kovų ir nelaimių, susitaisė nauja teisingesnė draugija.

II. Monarchija*) ir jos dvaras.

Pereitame šimtmetyje prancūzų karaliai paprastai sakydavo: viešpatystė tai aš. Ir, tiesa, tuomet Prancūzijos viešpatystėje viskas darėsi tiksliai karaliaus valia ir dėl karaliaus; gyventojai ir pati viešpatystė buvo tarytum, tiksliai dėlto, idant karaliui būtų smagu gyventi ant sviato. Karaliai, pradėdant nuo Liudviko XIV, rupinosi vien-tik apie tai, idant juo daugiausiai mokesčių išrinkti iš savo pavaldinių ir padaryti savo dvarą puikiausiu ir iškilingiausiu visoje Europoje. Nišpasakytas karalių išlaidumas da labjaus pasididino, pradėdant nuo Liudviko XIV, kada prie dvaro įvyko neapsakoma paleistuvystė, kada didžiausią galybę viešpatystėje igijo karaliaus priegulos: Mentenon, Pompadur ir Dubary, kurios pagal savo norą valdė Prancūziją mažne per visą antrąją dalį 18. šimtmečio. Sunku ir perstatyti sau kiek pinigų išmėtė tos priegulos laike Liudviko XIV, o ypačiai laike Liudviko XV, kada viską laikė savo rankose likusi po tėvui priegula Pompadur, o potam Dubary, kuri valdė Prancūziją paskutiniuose metuose Liudviko XV viešpatavimo. Aišku, juog augant išlaidumui turėjo didintis ir mokestys, o drauge didinosi apsunkinimas ir vargas gyventojų. Liudvikui XV numirus 1774 m., jo lavoną lydėjo pavaldinių prakeikimai. Teip nuvarginta viešpatystė teko ant galo Liudvikui XVI, žmogui prastai išlavintam ir silpno budo, kuris, nors kartais mislino ir stengėsi ši-tą daryti dėl pavaldinių gero, bet kaip toliaus pamatysime, daug daugiau rupinosi apie savo

*) Monarchas (lietuviškai vienvaldis) tai karalius, kuris vienas pagal savo norą, nieko apie nieką nesiklaudamas, valdo visą viešpatystę: viešpatystė valdoma monarcho vadinasi monarchija, žmonės prielankus tokiam būdai valdymo vadinasi monarchistai.

gerovę. Jam tai ir prisiėjo nukęsti už savo ir savo pirmbuvių prasikaltimus ir nelabystes.

(Toliaus bus.)

Tikri valdžios tarnai.

— Kad teip daugiau būtų karių ir badmečių, tai man būtų pelno! — Linksmas vaikščioja po kambarį Vilkaviškio viršininkas Linkas ir kalbasi pats su savim. — Kas man ten galvoj apie juos! tegul sau šaudosi, o aš... prisišaudysiu į savo kišenėlę!...

Pasakė ir sudavė delnu per kelnį kišenę. Plonu balseliu sužvangėjo auksiniai pinigėliai. Linkas net pašoko iš džiaugsmo, pradėjo dainiuot ir kojas taisyti. Tam kambarių nieko daugiau nebuvo, dūrys-užrakintos — galima ir jam nors kartą pasidžiaugti iš tikros širdies!...

— Aš jiems medalių duosiu! vietą didesnę!... Geri tarnai!... *Ei bogu geri, čort pobieri!*...

Bet ką jis teip giria? Už ką jiems medalių žada? — Tik paklauskyt.

Pernai atėjo Linkui į galvą puiki mislis: pažiūrėti, kas tikras caro valdžios tarnas, o kas ne.

— Kas duos pinigų „ant karės“ tai tikras, ištikimas tarnas, kas ne — maištininkas, — ir net aukštyt pašoko taip išgalvojęs.

Tuoju (tai buvo pabaigoj pereitos vasaros ar pradžioj rudens) išsiuntinėjo į visą savo pavietį popieras pas kunigus, dvarponius, mokintojus, į valščiaus raštinyčias... Vienus gražiuoju prašė, kitur liepė atsiųst ant kulkų ir parako po 50 rublių. Nekuriems savo činovninkams tiesiog užlaikė už porą mėnesių algą (vis ant karės reikalų!), bet daleido jiems už tai trigubai vogt ir plėšt nuo žmonių.

Žmonės, gavę nuo pono viršininko popieras, ne visi skubinosi išpildyti jo šventus troškimus: vieni tik nusispjovė ir numetė į purvyną tą popiergalį (tai buvo tie „maištininkai“!), kiti tuoj išpildė jo norus. Pirmiausiai nusiuntė po 50 rublių vaitai (staršinos) arba jų raštinkai, kurie da iki šiol yra raštinyčios ponais. Jie paėmė pinigus kiti iš savo kišenės, kits savo neturėjo, tai iš valščiaus kasos pasiėmė. Mislyjo tuoj dvigubai surinkti nuo žmonių ir užkišt tą skylę. Tuoju ir rinkti pradėjo. Uždėjo mokesčius už parašymą menkiausio raštelio, už paštoportus... Nuo vieno ištraukia 20 kapeikų, nuo kito, 60, 40, 50 kap; jei ateina žmogus truputį išitraukęs arba teip jau geros širdies, tai ir rubliuką išvilioja, kaip kada kartuką (paruką) rugių, avių, miežių... Viena žodžiu kaip kada kur pasiseka. Jau gal senei surinko tuos 50 rublių, ką nusiuntė viršininkui, jau gal ir antrą tiek, o vis da nepaliauja rinkę.

Nėr ką sakyti — geri mus žmonės, akli caro ir valdžios tarnai. „Maištininkų“ turbūt nedaug atsirado. Galižiaugtis Linkas, ypač jo kišenėlė, kad mus žmonės da toki tamsus!

Ir tarp kunigėlių atsirado „tikrų caro tarnų“. Teisybė, iš jų ne daug, bet vis-gi atsirado. Tikriausiai tai Lankeliškių: klebonas ir jaunikas J. Kiek juodu prakaito išliejo berinkdami tuos pinigus! Ir per pamokslus šaukė ir kur tik sueidami koki žmogų trauktė traukė nuo jo „ant karės“. Sakė, kad aukant galima kas ką turi: vienas drabužius, kitas pinigus, trečias maistą; geriausiai, anot kunigėlio žodžių, pinigais aukaut, „turbacijos“ mažiau esą! O žmonės kur tau neklausys kunigėlio! Duoda raštinyčioj, duoda ir bažnyčioj, arba klebonijoj.

Linkas džiaugiasi.

— *Molodiec* kunigai! — giria — Už carą ir pravoslaviją galvą guldykit!... Medalis bus!...

Gerai laukit — gausit jus medalius ir da-gi ne prastus: didelius, didelius — ant visos krutinės! Tai bus tada džiaugsmo!

Kad tik kartais nepameluotų Linkas? Matot, pora metų atgal tie patys L. kunigėliai rinko pinigus dėl baduojančių gudų, ir tikėjosi ši-tą pelnyt už tai; bet pinigus prarijo Linko kišenė arba gerklė — turbūt ir buvo labai išibadėjęs, ir ... nieko nepelnė kunigėliai; ot da prieš vieną, kitą išgiria juodu — tai ir visas pelnas!

— *Molodiec!* Už savo valdžią, carą ir pravoslaviją galvą guldo!... Tikri tarnai!...
Kapsukas.

Iš Lietuvos.

Valdžia platina lenkystę Lietuvoje. Pereitą rudenį *Naumiestyj* (Suv. gub.) apsigyveno advokatas Samajauckas ir ant durų parašė aiškiai lietuviškai, „advokatas“. Bet po kelių dienų sujudo gudų visa pekla, o labiausiai Gorielovas Naumiesčio peklos vadas ir prašė advokatą Samajaucką nutryti paskutines dvi litaras. Dabar einant nuo tilto per Naumiestį didžiąja ulyčia po kairei pusei matyti parašas „advokat“. Jeigu gudai tų dviejų lietuviškų litarų teip bijo, tai kaip baisei tur bijoti, kada kur pasirodo visas arkužas popieros lietuviškai parašytas. Dėlto teip padukusiai ir krapšto.

Praeivis.

Sunadvokačiai. *Naumiestyje* yra viens ponelis Ambražauckas, kuris tankiai žmones prigaudinėja ir iš to poikia gyvena. Jis rašo prašymus, skundus ir tt. Už tokius raštus jis atima po 3—5 rub. Negana to, da jis žmones viliojasi į karčiamą, vilioja pinigus, girdamas save kaip galėdamas, sako, kad jis galys teip padaryt kad nė pats caras negal atmainyt. Žmogus džiaugiasi, nesigaili pinigų, ir išpildo

ką jis prašo. Pereita rudenį viens žmogelis jam įkišo 3 rub. ir 2 rub. pragirdė už tai, kad jis prašymą rašydams ketino sunų iš kariumenės išvalyti. Bet kada tą sunų į kariumenę ne paėmė Ambražauckas negražino pinigų. Vyrai, apsisaugokit nuo tokių lupikų.
Kareivis.

Stoka daktarų lietuvių. *Vilkaviškis, Suv. gub.* Mus mieste dažnai negali gauti gydytojus reikalui pritikus. Yra pavietinis daktaras lenkas-katalikas Chlebinskas, daktaras pagirtas, bet kas iš to, kad jis nelabai prieinamas: yra da du žydeliai daktarai, bet šituos baisu imti pas ligonius, nes žydas visados žydu pasiiekti ir be šelmystų neapsieina: jie ne tiek gydymu užsiima kiek ištraukimu iš žmonių pinigų. Butinai reikalingas butų čionai geras daktaras lietuvis. Kiek galima spėti, daktaras čionai da per šimtą rublių ant mėnesio visados turėtų. Daktarų-lietuvių mus gubernijoje dabar teip, kaip nėr. Rodos duodasi girdėt, kad pabaigia mokslus tai vienas, tai kitas lietuvis daktaru, bet kur jie dingsta, mes nežinome, vienog į savo tėviškę Lietuvą beveik visai negrįžta, kuomet žydų-daktarų pas mus kas mets vis daugiaus vysta. Meldžiame ponus daktarus-lietuvius perkelti į Lietuvą ir gelbėti savo brolius nuo žydų, lenkų ir gudų!

Kaiminis.

Maskolių kryžių sulaužė. Važiuojant nuo *Starapolės* ant *Vilkaviškio*, bene ant 3 viorsto, paplentėje stovėjo pravoslaviškas su kryžiaukomis geležinis kryžius. Mat neperseniai ant tos vietos buvo užsimušęs vienas apicieras puolęs nuo arklio. Papelčiaus dieną rado tą pravoslavišką kryžių sudaužytą ir sulankytą, išrautą iš vietos. Tyrinėjimas nieko neparodė, kas tai padarė.

Matyt, kad nežmoniškas persekiojimas lietuvių jau pradeda derėti ant lietuviškų dirvų. Neapykanta ir persekiojimas visados sukelia neapykantą ir pasipriešinimą. Iki šiol da maskolių kryžiai išsistovėdavo Lietuvoje, bet dabar įniršę lietuviai jau pradeda ir juos naikinti.

Durpininkas.

— Vietoj sulaužyto pravoslavų kryžiaus Maskoliai pastatė kitą, bet vos spėjo atsitraukt, kaip vyrai vėl jį parvertė. Valdytojas to lauko, kur buvo pastatytas kryžius tapo paduotas į sudą.*)

Krautuvė. Nesenei tapo įkurta *Starapolėj* nauja krautuvė Akelio. Dabar *Starapolėj* yra lietuviškos 3 krautuvės: Lazdaucko, Josiuko (vietoj P. Vitkaucko) ir Akelio.

P. Siulelis.

*) Matyt valdžia norėtų, kad valdytojas lauko maskolių kryžių dabotų! Red.

Vaitas apgautas. Šią žiemą kas-žin-koks apicieras iš jenerališko stabo atkeliavo į *Kidulų* (Naum. pav.) gmino kanceliariją ir pareikalavo, kad jam parodytų teip vadinamus *mobilizacijos raštus*. Reikia žinoti, kad visose kanceliarijose ypač parubežiuose yra tam tikra skrynutė, kurioj guli prirengtos popieros, reikalingos karui ištikus. Tos popieros didelėje paslapyje užlaikomos. — Tai gi tasai apiceras pareikalavo paduot jam tas popieras. Vaitas tuojaus paklausęs išpildė reikalavimus tojo apiciero, kuris užtektinai prisižiūrėjęs tiems slaptiesiems raštams pagyrė vaitą, kad viskas gerai užlaikoma, atsisveikino ir iškeliavo į Prusus. Ne poilgam atkeliauja kitas apicieras ir vėl nori daryti peržiūrėjimą tų popierių. Vaitas sako, kad neseniai viens apicieras jau peržiūrino tą dalyką. — Ar-gi tai gali but? — Na teip, atsako vaitas, štai ir knygoje pasirašė antai. — Tai šnipukas! Jisai reikėjo užlaikyti! — E, brolyti, o tu pats ar tik ne šnipukas? — sako vaitas ir paėmęs tą apicierėlių nugabeno į Naumiestį pas *načalninką*; bet pasirodė, kad šitas buvo tikrasis revisorius, o kas buvo ansai, niekas nežino. K.

Nubausti. Ramoniškių (Vilkav. pav.) *Lesuks* atsėdėjo 7 dienas už kokia tai lietuvišką vieną knygutę.

Lauckaimio (Vilkav. pav.) *Kuras* atsėdėjo belangėje 7 dienas, už koki tai kalendorpalaikį, bet reikčiausia už tai, kad nenorėjo maskoliui prikraut vežimą dobilų. Kl.

Krata. Ukininkas Žukauckas, vaito kandidatas, už siuntė policiją ant vieno vaikinų*) *Varniupių* kaimo (Kalvarijos pav.) „Uk-ke“ N. 8 p.lm. yra paminėtas kaip maskolių sėbras T-ckas. Tai dabar jau turime tarpe savųjų du Tėvynės išdavėjų. Spindulis.

Vertimas į pravoslaviją. Jau visiems, aš misliju, skaitytojams „Ukininko“ žinoma apie muštynes žydų pereitą vasarą *Panėvėžio pavietij*. Suėmė daugybę; nežūrėjo, ar kaltas, ar ne — ėmė ir tiek! kas turėjo pinigų, tas galėjo išsipirkt, bet kas neturėjo, da ir dabar tebesėdi. Pats tardytojas (*sliedovatel'is*) sakė, kad dėl jo tyrinėjimų užtektų kokių 3 žmonių; kitus būtų galima paleisti, bet kur tau paleis, kad į sauja nieko neigniauzė pristavui. Panėvėžij da ir dabar apie 20 žmonių sėdi kalėjime už žydų mušimą, ir da ilgokai pasėdės. Laiko juos ten labai blogai. Ne iš gero keli lengvapėdžiai net stačiatikystę priėmė: Miklaševyčiai tėvas ir sunus, Nudas ir Šiaulys — tik mislyjo lengviau bus, bet kur tau! Pirmutiniai trys škaplierninkai iš Vaškų, o Šiaulys — Dokalskio ordinarčikas (kumetis). Ir visus kalinius *pamažėli į stačiatikystę verčia*: kas vakaras,

išvarę visus į koridorių, verčia melstis maskoliškai, giedot „*Bože caria kranī*“. (Dieve carą gink!), „*Preblagy Gospodi*“... Žmonės jau kartą sunkiai nubausti, prispausti retėžiais, neišdrįsta priešintis... Kad nors kunigai užtartų už savo avelės, kad nors jie vestų katalikus išganymo keliu! T. R.

Kas galėtų į kirst carui? *Žagarė*, Šiaulių pav. Neseniai buvo rašyta „Ukininke straipsnyje „kratos 1900 metų“ apie *Žagarės* staršina (vaitą) Jonkį. Ten paduota truputį iškreipta žinia, užtai dabar pataisyti.

Vienam buvusiam kariumenėj vaikinui nusprendė *Žagarės* valščiaus sudas įkirst kelias rykštes. Staršina Jonkis nori kirst, vaikas nesiduoda, na ir pradėjo juodu rumėniuotis.

— „Jei but sudo nuspresta, aš ir pačiam carui galiu įkirst!“ — pasakė rodydamas ką jis gali, staršina. Vaikinas už toki nuplėšimą carui garbės apskundė Jonkį žandarams. Tie ir atuzė, kaip akis išdege, padarė kratą ir nors nieko nerado, bet Jonkį areštavo ir patubdė Šiauliuose į kalėjimą; da prieš kalėdas jį paleido, bet staršina jau nebeliko.

Ant jo vietos išrinko buvusį kandidatą Tautvaišą. Tautvaišas pirm 2 metų buvo staršina; jį tada atstatė nuo urėdo už tai, kad jis, nepasiklausęs valdžios, į mokyklą vieton maskoliškos „ikinos“ atnešė katalikų paveikslą Panelės šš. Šį kartą jis neilgai staršino: kaip tik prisiminė teisingoji valdžia apie praėjusias jo kaltes, tuoj atstatė nuo vietos. *Žmogus*.

Persekiojimas „abėcėlos mokyklų“. Per dvi nedėlias prieš užgavėnės Pakruoj (Panėvėžio pav.) asessoris kratė Steigviliuos pas malunininką Beinoravičių. Apskundė jį uradnikui nekursai Figurin už prilaikymą pas savę paslapčios lietuviškos vaikų mokyklos. Už kiek laiko atuzė ir patsai asessoris su policijantais. Krata buvo labai smarki: uradnikas visus pakraščius išlandinėjo, kur tik galėjo, net kiaulių mėšlus ir tuos nepaliko nepakilnojęs. Vaikučiai mėgino išbėgti, bet nepaspėjo. Jų buvo 7 ar 8 ir iš tų trys mergaitės. Vieni vaikučiai mokinosi poterių, o kiti ant elementorių, ar maldaknygių skaityt. Mokintoja — Beinoravičios dukte, mergaitė 17 metų. Nuo vaikučių atėmė asessorius jų knygeles ir elementorius. Be to da paėmė Beinoravičios kelias maldaknyges, *Vadovą į dangų*, *Novėnas* prie *Panelės šv.*, *Evangelijas* ant visų nedėlių *Kantičką*, kelius patentėlius prie saldžiausios širdies pono Jezuso ir rusišką knygelę apie meisterystę. Kas iš to bus, pakol nežinia —

Mus vaikų mokintojai. Ne pro šalį bus susipažinti maždaug su judošium Figurinu. Jis — stačiatikis; gyvena tuoj už Steigvilių miško ir valdo 28 desiatinų žemės. Paskutinis girtuoklis ir pirmutinis šnipukas visokiuose

*) Pravardė? Red.

reikalaus. Vasaroj Figurin užsiima žemės dirbimu, o žiemoj-vaikų mokinimu, — žinoma nelietuviškai, bet maskoliškai. Laike mokslo susirenka pas jį vaikų iki 15 — visi įnamių ar inbuvijų vaikai. Už mokslo mėnesį mokasi po penkis auksinis. Teisybė — nebrangiai. Pigiai ir gerai: moka vaikus pons mokintojas neteip, kaip kiti. Pas jį savo madą įvesta; net ir popas atvažiavęs užtai pagyrė jį. Kiekvieną vaiką, kaip tik da pirmą kart ateina pas jį ant mokslo, tuoj jis maskoliškai užklausia:

— „Kto naši milostivci“^(*). Vaikas galvą žemyn nuleidžia ir išmeigia akis į žemę. Tyli ir mislyja sau, ką čia nuo jo nor. —

Motina, kuri drauge su sunum atėjo, išsipyrus žiuri į jį, ką jis atsakys, bet reikiai nesulaukdama jokio balso, norėtų pagelbėti jam... bėda, pati nesupranta maskoliškai. Neįspakentus ji paglosto rankele sunelio galvelę, tarytum morėdama ką nors nors idėti į ją, ir taria:

— „Nugi atsakyk, vaikel, ką pons *učitels* klaus!“ O mokintojas, lyg dėl paaiškinimo užklauso, priduria: „*nu člo, ne ponimajės*“^(**). Vaikas vos gyvu balsu kada atsiliep ant mamutės išmetinėjimų:

— „Kad... aš... nesuprantu“.

Cha, Cha, „Cha — nesuprantu! Mat, todėl ir reik mokintis ruskai! — šaukia, nudžiugęs mokintojas; užganėdintas, kad grintelninko vaikas nesupranta rusiškai klausymo, išverė mokintojas lietuviškai:

„Kokie mūsų ponai?“

Vaikas, kiek užsimislyjęs ir atminęs, kaip visi lenkias prieš kunigėlių ir bučiuoja jam rankas, kaip visi lenkiasi prieš poną, kurs teip gražiai važinėja ir nešioja, atsakė:

— „Didels pons-mūsų klebons, dvaro pons... *Ech ty, durak!* pertraukia jį mokintojas. Ar-gi tavo klebons gal patupdyt tave į cypę! — priduria jau lietuviškai. Ot uriadninkas, asesors-kas kita. Kaip bematai tave patupdys, kad ir už pasigėrimą. — Teip pabaigęs egzameną su naujai atvykusiu mokintiniu, mokytojas pasako motynai, kad jai reikėš šį tą prie penkių auksinų primest, nės jos vaikas esąs labai sunkios galvos.

Motina liudi netiek dėl to „primetimo“ kiek dėl paniekinimo klebonėlio, tokio gero žmogaus... Teip pamislyjęs kiutina sau namo. Kelyj kelis sykius perbėgė jai per galvą mislis: „Kasžin, kaip čia Dievs padės mano suneliui“. O jos suneliui antrojo dienoj mokslo vardij mokintojas *čimus* Lietuvos geradėjų ir jų vardus su pavardėmis; praded nuo uriadninko ir baigia ant caro. —

Stuk.

^(*) - Kas mūsų geradėjai?

^(**) - na ką nesupranti?

Lenkystės apaštalai Vilniuje. Man teko jau rašyti, juog Vilniaus lietuviai, gavę nuo savo vyskupo bergždžią atsakymą, pasiuntė maldavimą pas arcivyskupą Metropolitą Nedzialkauskį. Kaip girdėt, iš ten gavę prilankų ir širdingą atsakymą, juog pasistengsęs, ant kiek tik galima, paturėti teisingus ir neatidėtinus reikalavimus dalies katalikų. Laukia visi tik vyskupo Zveravyčiaus sugrįžtant.

Tuom tarpu ir patsai mūsų Vyskupas, gyvendams užrubežyje rodo įgyjo kitą supratimą apie reikalingumą užganėdinti teisingus maldavimus lietuvių. Sako, kad pačiame Ryme ansturėjęs iš priežasties šių su lietuviais barnesių didi nesmagumą. Kardinolas Rampola jį užklausęs:

— Ar moki Tamista lietuviškai?

— Ne, nemoku.

— Tai bloga, Vilniaus vyskupas privalo mokėti lietuviškai. Daugiau mes tokių ten nebeskirsimė.

Vyskupas norėtu teisintis, bet aptur staigų naują barimą.

— Kodėl lietuviams neduodi bažnyčios, kodėl užgini lietuviškai melstis?

Vyskupas vėl nori teisintis... — Nepriemu jokio išsiteisinimo, žinau apie viską — užbaigė Kardinolas.

Sutikęs tokį priėjimą, žmogus išmetinėja patiems savo pralotams, ką pirma davinėję jam blogas patarmes (rodas). Tuom tarpu vietiniai pralotai, nežinodami, kame pipirai auga, nepaliovė vis siautę ant lietuvių. Kaip jau syki rašiau, (žr. „Varpą“) buvo poris lietuviškų vakaruškų, ant kurių žmonės gražiai linksminosi: šoko suktinį, valčą ir net mozurą, ir kaip kur keli susirinkę į kuopelę lietuviškai dainavo. Buvo tai pasilinksminimas vienoj lietuviškoj šeimynoj. Tame rodos nieko blogo nėra, nės ir pati policija tai daleidžia, kaip daleidžia ir daugybę kitų vakarų, kame lenkai linksminosi. Bet ant šių vakaruškų buvo mat daug žmonių ir buvo da nekurie kunigai užkviesti. Rodos nieko ypatingo ne atsitiko. Ak kunigai gali atsilankyti ir atsilanko ant sužiedotuvių ir vestuvių? Bet pralotams tai nepatiko. Tai maištas prieš lenkystę, prieš dvasiškią ir tt. Pradėjo daryti tardymą, pradėjo klausinėti davatkų ir, žinoma, išgirdo nebutinus daigtus. Ką daryt? Šie kunigai reiktų prašalinti, todėl, mislyjo sau, surašysime protokolus pagal davatkų nurodymus, eisime prie valdžios, kad tik prašalintų. Kaip tarė, teip padarė. Sako, trise buvo nukeliavę prie Sudeikino, kursai meilingai priėmė danešimus teip augštų ypatų. Bet čia vėl nelaimė! Dalykas mat tame, juog vienas iš prasikaltusių kunigų atlieka valdžios bausmę Vilniuje ir negal but keliamas į kokią nors

tolymą parapiją. Todėl jie kreipėsi prie valdžios, kad išgauti pavelijimą kur nors toliaus nuo savęs jį nukelti. Garsas apie tokius purvinus darbus tulų lenkystės apaštalu išsina iš kelių šaltinių.

Pet-is.

Iš svetimų šalių.

Ispanija. Ispanijoj sumišimai. Kaip tankiausiai ant sviesto esti, sukilo aukštesnius mokslus einantieji vyrukai. Tankiai esti panašus sumišimai ir Gudijoj ir kitose šalyse; bet patėmytina tai, kad Ispanijoj katalikai studentai kart su katalikais darbininkais ir šei jau jautriais ir šviesiais žmonėmis pradėjo užpuldinėt ant kunigų, labiausiai jezavitų; ardo jų klioštorius, apipila su gaza ir uždega. Nieko nebepali padaryti ir policija kart su žandarais, pareikalavo kariumenę; bet sumišimai nenutilo. Pradėjo kareiviai šaudyti. Ispanijoj kuo daugiau yra kunigų ir klioštorių; jie ten turi didelę valią, kiša visur savo nosį; negana, kad bažnyčiose melstųsi ir žmonės ten Dievo žodžio mokyti; bet jie nori mokslus panaikinti, žmones vergdienius suspausti, kart su ponais ramiai viešpatuoti. Dabar prieš tai ir pakilo visi Ispanijos apšviestiniai, kuriems rupi savo krašto ir praščiokų gerovė ne tik po smerčio-anam sviete, bet ir šiame gyvenime — ant tos asarų pakalnės.

Ispanijos atsitikimai tai buna pamokslu ir musų kunigėliams, kurie ne apkenčia mokslo ir mokyti žmonių ir visai nesirupina apie praščiokėlius - varguolius, tankiai nuskriausdami juos!...

Sp-as.

Maskolija. Caras parodė naują malonę Lietuviams: kovo mėnesį apgarsino paliepimą kas link žemės pirkimo 9 rėdybose (Kauno, Vilniaus, Vitebsko, Gardino, Minsko, Kijavo, Voliniaus, Podolsko, Mogilėvo). Nė vienam valsčioniui katalikui, kurs turi 60 arba daugiau desėtinų, nevalia pirkti žemės; kurs turi mažiau, gali prisipirkti, iki 60 desėtinų; per vis daugiau gali — nusipirkti 60 desėtinų tas, kur nė kashio žemės ne turi; užtai stačiatikiams, gudams valia pirkti kiek tik jie nori, dagi pinigų jiems valdžia paskolys už 3 procentus palukanų. Teisybė Maskolijoj katalikas gali pirkti žemės kiek tik nori, bet savo tėvynėj Lietuvoj nevalia! Kraustykitės pas Gudus-stačiatikius, popui po skvernu ir ten jau gali plačiai ir stipriai gyventi; o čia Lietuvoj tau valia tik skursti, melsties už carą ir dėkavot jam už jo gerą širdį ir malonę dėl musų!...

Sp-as.

— Maskolijos universitetuose kilo didelė sumišimai. Ministeris apšvietimo Bogoljepovas tapo pašautas ir iš to mirė. Studentų pusė laikė ir darbininkai. Valdžia didei nusigandus.

Austrija. Austrijoj yra daug tautų: vokiečiai, čekai, lenkai, rusinai, slovakai ir kiti. Iki šiol viešpatavo vokiečiai; jie kitoms tautoms norėjo įsiulyti savo kalbą ir papročius ir pradžioj gan sekėsi jiems. Bet paskutiniuose laikuose pradėjo visos tautos atsiburst ir reikalaut savo tiesų. Pakilo vaidai, barnės ir net muštynės parlamente tarp pasiuntinių: kiekvienos tautos išrinktieji reikalavo savo; o vokiečiai joku būdu nenorėjo ir nenori išpildyti teisingų reikalavimų. Pertai jau kelinti metai parlamentas negali prigulinciai darbuoties. Štai šimet vėl naujai surinktas parlamentas užia. Ratelis lenkų ukninkų pasiuntinių padarė tokį užmanymą ant rašto: išrišimui visų tautų reikalavimų turi but paskirta liaudies sueiga iš 100 žmonių. 100 žmonių turi išrinkti iš tarpo savęs visos tautos: katroj tautoj daugiau gyventojų, ta ir į sueigą daugiau išrenka; renkant turi tiesą kiekvienas vyras paduot balsą. Ta 100 žmonių sueiga turi per metus išrišti visus nesusitikimus, nesusipratimus tautų, užganėdīt jų reikalavimus.

Anglija. Anglijoj parlamente ministeris užrubežinių dalykų apskelbė, juog valdžia mato sunkius vargus Kitčenerio, kuriam nesiseka nė numalšinti, nė nužudyti laisvę mylinčių burų; valdžia, kaip įmanydama, stengsis padėti jam. Tuom tarpu bus uždrausta vežti į Kapštata ir kitas Anglijai prigulincias Afrikos žemes knygas ir laikraščius, kuriuose būtų paminėta kas nors priešingo Anglijos valdžiai ir jos viešpatavimui Afrikaj.

Ir kas tai pasidarė?! Anglija, kuri iki šiol stovėjo pirmose eilėse civilizuotų tautų, kur buvo kuo daugiausiai laisvės žodžio, spaudos, ir t. t. dabar grįžta atgal į tamsybes azijatiškas; grįžta ten, kur dar tebeskursta Turkija, Gudija ir kitos despotiškos viešpatystės. O vis tai prakeiktas auksas aptemdė protą ir akis Anglijos didžponių; jie užsigėidė išplėsti nuo burų auksą, briliantą ir anglų kasyklas, o kad tie geruoju duot nenorėjo, tai pakilo karė, ir Anglijos didžponiai ministeriai teip įmirto, kad užmiršę žmoniškas tiesas ėmė siųst kariumenę ir davė jos vadams pilną laisvę, kad tik kaip nors tuos burus prazudyti. Bet štai jau pusantro suviršeto meto praslinko, o ta maža saujelė narsių, stiprių, mylinčių tėvynę ir laisvę, nepasiduoda geležiniui smakui. Ir štai tas smakas nebeįmanydami kaip nutroškint tuos nekaltus žmonelius uždraudžia vežt visokias knygas ir burų kaimynų šalis, kad ir tie nesukiltu prieš Angliją!

Sp-as.

Finlandija. Prispausti Finlandijos žmonės dar nekaip nenori garbinti savo prispaudėjų ir užsiganėdinti savo dabartiniu padėjimu.

Štai 5 vasario sukako metai Finliandijos nelaimės, tą dieną pernai buvo apgarsintas caro

manifestas, kuris pamynė po kojų visus prižadėjimus Aleksandro I ir kitų carų, atėmė nuo Finų konstituciją ir pasakė, kad vardan labo ir laimės Finlandijos ji turi susilieti su Gudija ir įvesti pas save tokį pat budą rėdymo, kaip ir visoj Gudijoje. Nuo tos dienos prasi-dėjo baisus persekiojimas laikraščių, susirinkimų, kur drįsta buvo kalbėti apie savo krašto padė-jimą; padaugintas skaitlius žandarų: atvežta keli šimtai kazokų į Finlandijos sostą; uždėta cencura; įvesta gudiška kalba į augš-tesnių vietų kanceliarijas; Gudiškos markės įvestos; užmesta dar-gi gudiška forma Finų policijantams; dabar jau žada užmest jai teip-pat kai Gudijoje didžiausias pošlinas ir akčyžes.

5 vasario gudai apvaikščiojo sukaktuves savo laimėjimo, o finai nuliudimą rodė. Pava-kare ant didžiosios Gelsingforso gatvės buvo iškabintos juodos karunos, ant jų baltomis litaromis (raidėmis) atspausdintos pavardės visų senatorių, kurie padavė savo balsą ir sutiko apgarsint caro manifestą; teip-pat buvo išsta-tytos tų senatorių pavardės ir didesniųjų krautuvų languose su parašais: „teisybė — šventas daigtas“, „teisybė turi valdyti musų šalį“ ir kiti panašūs. 7 valandoj vakare visi langai buvo užlaidyti juodomis uždangomis, visur žiburiai užgesinti. Tik kelios Gudų krautuvės paliko atdaros ir gudų namuose šviesa ir jų langai neužlaidyti.

[7^{1/2} valandoj] minia žmonių ypač jaunuomenės ir apšviestųjų susirinko prie stovylos Aleksandro I ir ten būrelis moterų padėjo platų juodą kaspinę su parašu. Tuom tarpu minia žmonių vaikščiojo iš vienos gatvės į kitą ir gesino visur, kur tik atrasdama žiburių, — nė vieno gudų namo ne praleido; išdaužė neapkenčiamų senatorių langus ir susirinkę prieš jų namus visokiais balsais rėkė ir užė. Visi tie senatoriai apturėjo laiškus nuo „paslapstinio susivienijimo Tėvynės Mylėtojų“; ten pasakyta: „jeigu nenustosite eiti išvien su gudų valdžia, tai bus jums blogas gyvenimas“. Sp-as.

Belgija. Čia kyla nesusipratimai dėlėi kalbų. Belgijos žmonės vartoja dvi kalbas: prancūzišką ir flamandišką. Pirmą prancū-ziškoji buvo nustelbus flamendiškąją. Bet vėliaus flamandai ėmė reikalaut savo tiesų. Nuo nekurio laiko įstatymai pradėjo išsėdinēt 2-jose kalbose, ir flamandu šalyj urėduose teip-gi įvesta flamandiška kalba. Bet pasku-tiniam laike jie ima da daugiau reikalaut. 24 d. Kovo šimet studentai universitetų — flamandai laikė kongresą ir tarėsi, kad univer-sitėtą Gand padaryti savo tautišku universitetu, kur, mokslas būtų išguldomas flamandiškoj kalboj.

Paskutiniam laike pradėjo skambėti flamandiška kalba ir pasiuntinių butuose (saimuose). Nekalba prancūziškai ir gana, sakosi nemoką, ir ką jiems padaryti!

Atsakymai.

Bijunui ir Vėjui. Žinias apie Londono parapiją gavome, bet mums tapo atsiustos apie tą dalyką platesnės žinios.

Liepukui. Pluoštą Tamstos raštų gavome. Apysakėles paliekame kitam sykiui. Jeigu susirinks kelios geresnės apysakėlės tai mes išleisime jas knygutėje. Eilių yra gerų, bet dėlėi stokos vietos negali visų talpinti ant syk, o kitos vėl reikalauja pataisymo. — Rašymas koresp. tai yra svarbiausias dalykas — tai tiesa. Jeigu mes nepažisime gyvenimo ir jo reikalų, tai išeis tik vieni svajojimai....

Y. Z. Sunku duot praktiška patarimą. Bet atmenant, kad paranka *nedidelė*, rodos, ne-reikėtų bijotis didelių trukdymų, juo kad yra daug darbų, kurie nėra draudžiami valdžios. Į užsienį kraustyti mes neveltume teip greit....

Atitaisymas svarbesniųjų klaidų

„Uk-o“ № 4.

Iš turinio turi but išmesta: „Kaip prancūzai už laisvę kariavo“... Po straipsniu „Senovė Lenkystės Lietuvoje“ turi but: „Iš *Teo. Sargo*“

Ant p.	25	parašyta	uzaujai	turi	but	naujai
"	"	25	"	porką	"	" porą
"	"	25	"	mokinose	"	" mokinosi
"	"	27	"	kokias	"	" kokius
"	"	27	"	itik's	"	" itiki
"	"	27	"	tai	"	" lai
"	"	27	"	neturi	"	" neturės
"	"	31	"	gimnacijos	"	" gimnazijos

Apgarsinimas.

Paveikslas

Dr. V. Kudirkos

didelis 19×24 colių.

Prekė 30 kap.

Gaunamas pas

J. Lapiną, Tilžėje.